

LUNDS
UNIVERSITET

Sociologiska institutionen

” ... jag känner att jag ger, jag ger verkligen
mitt allt, men det känns ibland att det inte är,
det räcker inte”

En intervjustudie om gymnasielärares upplevelser av arbetets påverkan på
privatlivet

Författare: Jenny Johansen
Kandidatuppsats: SOCK07, 15 hp
Vårterminen 2022
Handledare: Jan Olof Nilsson

Abstract

Författare: Jenny Johansen

Titel: ”... jag känner att jag ger, jag ger verkligen mitt allt, men det känns ibland att det inte är, det räcker inte”

Kandidatuppsats: SOCK07, 15 hp

Handledare: Jan Olof Nilsson

Sociologiska Institutionen, Vårterminen 2022

I Sverige jobbar tusentals människor som gymnasielärare och av dessa lämnade 7% yrket under 2019. En anledning är stress. Tidigare forskning visar att lärare löper 50% högre risk att drabbas av stressrelaterad utmattning jämfört med andra yrkesgrupper och ett skäl till detta är bristande balans mellan arbete och privatliv. Syftet med denna studie är att undersöka hur gymnasielärare själva upplever sitt arbete och hur det påverkar deras privat- och känsloliv. Detta undersöktes genom semistrukturerade intervjuer med livsberättelsdrag. Studiens slutsatser är att lärarna i studien till stor del bär med sig sitt arbete hela tiden, även när de försöker koppla bort det eller dra ner på tempot. De tycker om sitt arbete, ibland lite för mycket, för det dränerar dem ofta på energi vilket gör att de har mindre tid och ork till familj, vänner och sig själva. Yrket innebär mycket emotionellt arbete vilket är en anledning till att det påverkar dem så mycket. Arbetet påverkar också deras känsloliv och gör att de kan komma hem stressade, frustrerade eller med en känsla av att de inte räcker till. På arbetet är det ofta svårt att skilja den bakre regionen från den främre vilket gör att de ges få möjligheter till återhämtning.

Nyckelord: Gymnasielärare, Främre och Bakre region, Signifikanta andra, Depressiv skuld-känsla, Emotionellt arbete, Emotion management, Deep acting, Arbete kontra privatliv

Innehållsförteckning

1 Inledning.....	1
1.1 Syfte.....	2
1.2 Frågeställningar.....	2
1.3 Sökord och tillvägagångssätt.....	3
2 Tidigare forskning.....	4
2.1 En bakgrund – reformers påverkan på läraryrket.....	4
2.2 Lärares liv och arbete.....	4
2.3 Organisation av lärares arbetstid och arbetsbörda.....	5
3 Teoretisk bakgrund.....	7
3.1 Rolltagande och signifikanta samt generaliserande andra.....	7
3.2 Främre och bakre region.....	8
3.3 Dåligt samvete och skuld känslor som lärare.....	8
3.4 Familjelivets respektive arbetslivets emotionella arbete.....	9
4 Metod.....	11
4.1 Urval och genomförande.....	12
4.2 Etik.....	14
4.3 Tillförlitlighet.....	14
4.4 Intervjupersoner.....	15
5 Resultat och analys.....	16
5.1 Arbetsituationen och dess påverkan på privatlivet.....	16
5.2 Arbetsituationens påverkan på känslorna.....	23
5.3 Slutsatser och avslutande diskussion.....	26
Referenslista.....	28
Bilaga 1.....	31
Bilaga 2.....	32
Bilaga 3.....	33

1 Inledning

På nyår åkte jag med en vän, som också jobbar som lärare, till en gemensam aktivitet då hon frågade mig om jag någonsin funderar på att göra någonting annat än att vara lärare. Hon hade efter en lång period som singel med mycket tid för arbetet ingått en relation och då upptäckt att hon inte hade tid att jobba som hon tidigare gjort och samtidigt ha en partner. Hon stod alltså mellan valet att avbryta relationen eller att sänka sin ambitionsnivå på jobbet. Detta fick mig att fundera över lärares relationer utanför arbetet och deras förmåga att balansera yrkesliv och privatliv, något som många lärarkollegor periodvis verkar kämpa med. Kanske ser det likadant ut i många branscher, men läraryrket är extra intressant då klassrummet är världens vanligaste arbetsplats, enligt Granström och Einarsson (1995:5f), och det är dessutom en plats som nästan alla människor har en relation till vilket gör den intressant att forska om.

Granström och Einarsson nämner att forskare i USA redan under 1910-talet genomförde systematiska observationer i klassrummen för att undersöka beteenden hos lärare och elever medan det dröjde till 1960-talet innan denna typ av forskning inleddes i Sverige.

Under senare delen av 1900-talet kom forskningen om lärare dock i gång på allvar, samtidigt som flera forskare påtalade bristen på forskning kring lärares liv och arbete. Goodson och Numan (2003:54) ansåg exempelvis att lärare främst framställdes genom stora enkätundersökningar eller analyser av lärarnas position i samhället och att de då oftast framställdes som kollektiv. Under 1960- och 1970-talet, förklarar de, lyftes lärarna fram som skurkar som inte gav flickor och elever ur arbetarklassen samma möjligheter som pojkarna från medelklassen. På 1980-talet svängde trenden och lärarna började framställas som offer då fokus riktades mot de svårigheter som lärarrollen innebär. Att forskningen i Sverige kom i gång sent innebär inte att det idag saknas forskning, snarare är skolan ett mycket utforskat område och det finns statistik över allt ifrån antalet lärare på olika stadier, till deras arbetssituation och klassrum.

Tack vare statistik och forskning om lärare vet vi exempelvis att det i Sverige, år 2019, fanns ungefär 25 800 gymnasielärare i kommunala skolor (SKR, 2021). Av dessa var 84,9% behöriga lärare. Samtidigt lämnade 7% av gymnasielärarna yrket under 2019 varav 2% bytte yrke inom sektorn. Andelen gymnasielärare som lämnat sektorn är högre än andelen grundskolelärare eller förskolelärare som lämnat och för de två senare yrkeskategorierna är det också betydligt vanligare att lämna för att gå till någonting annat inom samma sektor. I en temarapport från SCB (2017) uppgav närmare 70% av de lärare som lämnat yrket att stress och arbetsbelastning var ett skäl till att de valt att göra någonting annat medan cirka 50%

uppgav arbetsvillkoren. I de uppföljande frågorna svarade respondenterna att de förväntats vara mer än bara pedagoger, samt att organisatoriska förändringar respektive reformer som påverkat skolan, bidragit till viljan att byta yrke (SCB, 2017:18).

Stress är alltså en vanlig anledning till att lärare lämnar yrket. Ola Nordhall, som disputerat inom hälsa och arbetsliv, har undersökt lärares engagemang för elever i och utanför arbetet och kommit fram till att de som är engagerade också löper större risk att drabbas av utmattning. I en artikel i *Frontiers in Psychology* skriver han tillsammans med flera andra forskare att 10% av lärarna i Sverige drabbas av stressrelaterad utmattning och det framgår att det är en 50% högre andel än för övriga yrkesgrupper (Nordhall, Knez, Saboonchi och Willander, 2020). I en rapport från Försäkringskassan (2020) konstateras att bristande balans mellan arbete och privatliv har betydelse för sjukfrånvaron.

Det finns alltså forskning om lärare och deras yrkesutövning. Men det saknas till stor del forskning om hur lärare själva förhåller sig till och hanterar arbete och privatliv. Några forskare och studenter har gett sig på området, men merparten har fokuserat på lärare inom grundskolan medan forskning om gymnasielärares upplevelser av arbete kontra privatliv fortfarande är relativt outforskat. Att gymnasielärare i högre utsträckning än lärare på andra nivåer lämnar sektorn gör dock denna lärarkategori extra angelägen att undersöka.

1.1 Syfte

Syftet är att undersöka hur gymnasielärare upplever sitt arbete och dess påverkan på deras privat- och känsloliv.

1.2 Frågeställningar

- Hur upplever gymnasielärare att deras yrkesval och arbetssituation påverkar deras privatliv exempelvis när det gäller den tid och den energi som finns att lägga på familj, vänner och sig själv?
- I vilken utsträckning upplever gymnasielärare att deras känslor påverkas av deras arbetssituation?

1.3 Sökord och tillvägagångssätt

För att undersöka området har olika sökord på engelska och svenska använts i bibliotekskatalogen Libris samt i databaserna SwePub, GALE in context science, Google scholar och DiVA Portal. De sökord som använts är: gymnasielärare, lärarliv, lärares liv och leverne, läraridentitet, lärarroll, lärares arbetsliv, lärare privat, att vara lärare, läraryrke*, vänskap vuxna, lärares nära relationer, teachers work and life, teachers in upper secondary, public sector workers, public school teachers, teachers emotional stability, teachers friendships, friendships adults, being a teacher, teacher personal life, teacher private life, personal and professional life och relationship between teachers.

Via sökningarna hittades ett flertal olika studier inom området, merparten har dock fokus på grundskolelärare och många fokuserade på relationen mellan lärare och elever i klassrummet. Bland det som hittades valdes titlar som kunde vara relevanta med tanke på denna uppsats syfte och frågeställningar ut. Urvalet var till en början relativt brett och innefattade sådant som på något sätt handlade om lärares liv och arbete och om arbete och känslor för att sedan snävas av genom läsning av sammanfattningar, innehållsförteckningar och inledningar. Exempelvis valdes de studier som fokuserade på relationen mellan elever och lärare i klassrummet bort då de främst handlade om hur lärare bygger relationer med eleverna och hur viktiga de anser att dessa relationer är medan fokus i den här uppsatsen är på hur arbetsliv och privatliv påverkar varandra. Gannerud (2001) valdes ut då hon intervjuat 20 kvinnliga grundskolelärare för att belysa vilka konsekvenser genusordningen har på lärararbetet och på enskilda lärares liv. Hennes studie handlar tydligt om hur liv och arbete påverkar varandra för lärare. Även Rhöse (2003) valdes då hon gjort livsberättelsestudier där lärare berättat om sina liv och arbeten. Frenzel, Becker-Kurz, Pekrun och Goetz (2015) tog upp hur lärares känslor, specifikt glädje, ilska och oro, påverkade klassrumssituationen och lärares mentala hälsa. Eftersom denna källa handlar om hur lärares känslor påverkas av arbetet ansågs den relevant. Andra källor som bedömdes relevanta valdes också ut och i avsnitten nedan tas de upp för att ge en bild av och bakgrund till området.

2 Tidigare forskning

2.1 En bakgrund – reformers påverkan på läraryrket

Skolan har under de senaste decennierna präglats av olika reformer. Kjellström, Almquist och Modin (2016) som undersökt grundskolelärares yrkesvardag menar att lärarna tillhör en yrkeskategori som sedan 1990-talet fått försämrade arbetsvillkor och att lärare tillhör de mest stressade yrkeskategorierna i Sverige på grund av hög arbetsbelastning, dåligt stöd från överordnade, mindre kontroll i arbetet och hög sjukfrånvaro på grund av stressrelaterade besvär. I slutsatserna kommer Kjellström, Almquist och Modin (2016:65) fram till att yngre grundskolelärare upplever mer stress än äldre och att även kön och yrkeserfarenheten spelar roll för upplevelser av stress. Slutsatserna av studien blir att två typer av arbetsförhållanden visade sig vara särskilt starkt kopplade till stress: att läraren befann sig i en anspänd situation och att lärarens tid inte användes till rätt uppgifter.

2.2 Lärares liv och arbete

Rhöse (2003:188), som i sin avhandling intervjuat grundskolelärare, urskiljer två linjer i lärarnas uppfattning av professionalitet: en som innebär att vara tillgänglig dygnet runt och en som innebär att professionaliteten är kopplad till arbetet med eleverna under arbetsdagen och det finns en tydlig gräns mot privatlivet. Läraridentiteten och lärararbetet är nära sammankopplade, menar Rhöse (2003:203). Detta nämns också av Gannerud (2001:77) som i sin studie intervjuat 20 grundskolelärare. Några av dessa uppger att de stannar kvar på arbetsplatsen under ”förtroendetiden” för att skapa en tydlig skiljelinje mellan arbete och privatliv. För lärare är det ofta svårt att definiera vad som är arbete, att få en uppfattning om andra lärares arbetsinsats samt att skilja mellan arbete och privatliv (Gannerud, 2001:78).

Lärares känslor har fått ökad uppmärksamhet i studier under senare tid, menar Frenzel, Becker-Kurz, Pekrun och Goetz (2015:1). De förklarar att lärarnas känslor påverkar kvaliteten och effektiviteten vid klassrumsinteraktioner. Av studierna genomförda i Tyskland framkom att lärarnas känslor i yrkesutövandet till övervägande del var positiva. De beskrev glädje i merparten av klassituationerna (95% av alla lektioner innehöll upplevelser av detta) men under 40% av lektionerna upplevde lärarna ilska vid något tillfälle och under 20% av lektionerna upplevde de oro.

2.3 Organisation av lärares arbetstid och arbetsbörda

Gannerud (2001:70ff) beskriver lärares arbetstid som tvådelad med en arbetstidsbunden del och en uppdrags- och ansvarsdel. I den första delen förväntas alla arbetsuppgifter utföras på arbetsplatsen inom en viss tidsram medan man i den andra delen förväntas ansvara för arbetets resultat och kvalitet samtidigt som själva arbetet kan genomföras var, när och hur läraren själv vill. När lärare upplever att arbetssituationen ställer för höga krav under en längre tid, så att de långsiktiga målen kommer i konflikt med möjligheten att genomföra det som krävs upplevs det som en omöjlig situation vilket skapar stress och en känsla av otillfredsställelse.

Detta tillsammans med organisatoriska faktorer som påverkar kan också leda till funderingar kring yrkesvalet. Conley och You (2018) kom i sin studie fram till tre faktorer som påverkar viljan att lämna yrket: klasstorlek, studentbeteende och rollstress. Conley och You förklarar att otydliga förväntningar och motsägelsefulla mål har en negativ påverkan både på lärares attityder till arbetet och deras vilja att stanna kvar i yrket. De nämner också att observationer visar att både kraven och andelen yrkes- och arbetsmiljöändringar ökat de senaste åren samtidigt som lärare varit oförmögna att anpassa sig och att lärare som upplever att deras kapacitet eller värderingar kring utbildning inte samstämmer med kraven kan uppleva stress eller utbrändhet. I Ganneruds studie menade lärarna att fler arbetsuppgifter tillkommit, att arbetsbördan och arbetsuppgifterna ökat samtidigt som kraven som de ställde på sig själva inte minskat vilket lett till en konflikt mellan de yttre och de inre kraven. Dessutom förväntas läraren vara tillgängliga utanför lektionstid samtidigt som yrket innebär att ifrågasättas av allmänheten (Gannerud, 2001:73f).

Tidigare skapade rastsignalen en gräns för interaktionen, då lärarna kunde stänga dörren till lärarrummet och genom detta få en paus men nu förväntas lärare vara tillgängliga även under raster eftersom elever kan söka upp dem för att diskutera även sådana frågor som inte har med skolarbetet att göra. I en enkätstudie av Nordänger (2004:58f) uppgav endast 1% av de hundratals tillfrågade grundskolelärarna att de kunde ta pauser flera gånger per dag. Lärarna uppgav också i uppföljande intervjuer att de upplevde en ökad stress då de ville göra ett gott jobb. Nordänger talar om en moralisk stress där kopplingen mellan en hög ambitionsnivå och ett otydligt avgränsat yrkesinnehåll blir märkbar, då lärarna får svårt att avgöra vad som är ett gott lärarjobb. Detta leder till en ständig interaktionsberedskap då lärarna vill bevisa att de är goda lärare. Lärarna uppgav också att elevernas behov av att bli sedda och bekräftade gör att eleverna söker upp dem utanför lektionstid (Nordänger, 2004:37). Detta leder till ökad press på lärare, något som Irisdotter (2006:133) skriver om då

hon beskriver läraryrket som ett utsatt yrke eftersom nya uppgifter och roller tillkommer samtidigt som klimatet hårdnar, vilket påverkar privatlivet för lärarna. En av lärarna i Irisdotters studie talar om en tung arbetssituation som leder till att ”man blir slut som människa” (Irisdotter, 2006:133). Detta leder till en vilja att skapa en gränsdragning mellan arbetslivet och privatlivet, för att få en skyddad sfär och minska den frustration som uppstår då arbetets villkor inte kan påverkas eller ifrågasättas (Irisdotter, 2006:137).

Sammanfattningsvis visar tidigare forskning att lärare påverkats av de senaste decenniernas reformer som har lett till att de fått mer att göra och att även raster tenderar att ägnas åt arbete på olika sätt. Tidigare forskning visar också att gränsen mellan arbete och privatliv blivit otydligare samt att lärares känsloliv påverkas av arbetssituationen. Detta leder över till den teoretiska bakgrunden som behandlar teorier kring just detta.

3 Teoretisk bakgrund

Det finns många sätt att teoretiskt ta sig an skolans värld. Med tanke på detta arbetes syfte och frågeställningar har dock fyra teoretiker: Mead, Goffman, Hargreaves och Hochschild valts ut. Dessa kompletterar varandra genom att Mead visar hur grupper i samhället, exempelvis lärare socialiserar in barn i samhället och utvecklar normer, något som Goffman bygger vidare på genom att visa hur människors beteenden kan delas upp i sådant som sker offentligt och sådant som sker privat. Hargreaves visar hur denna uppdelning och den roll som lärare har i att socialisera in barn och ungdomar i samhället kan påverka lärare medan Hochschild visar hur ens arbete kan påverka ens känsloliv. Tillsammans ger de en grund som gör det möjligt att förstå och tolka gymnasielärares arbetssituation och dess påverkan på privatlivet.

3.1 Rolltagande och signifikanta samt generaliserande andra

Skolan är en viktig institution i samhället och genom detta blir den en del i barn och ungas uppfostran in i ett samhälle. Mead (1995:59ff) menar att när ett barn föds in i ett samhälle socialiseras det in i det specifika samhället och det är i mötet med signifikanta andra som barnet lär sig att förstå sig själv och sin omgivning. En del i att förstå sig själv och sin omgivning är att människor sätter sig in i andras roll och den respons som man framkallar hos andra och utifrån detta kontrolleras sedan handlandet (Mead, 1995:70f). Detta innebär att vi sätter oss in i andras roll för att avgöra vad som är ett lämpligt beteende i en viss situation respektive vad som inte är det. Ett första steg i detta kan vara när barnet leker exempelvis mamma, lärare eller polis och i denna roll svarar sig själv. Det blir en form av test av hur andra uppfattar barnet och hur olika typer av respons kan se ut och bemötas. Mead skriver ”[b]arnet kan inte ha den vuxnes fullständiga självmedvetande (...); och den vuxne finner det svårt, minst sagt, att inta barnets attityd. Det är emellertid inte omöjligt, och vår utveckling av modern uppfostran vilar på denna möjlighet hos den vuxne att finna en gemensam grund mellan sig själv och barnet” (1995:222).

Individens jag skapas bland annat av den generaliserande andre, som kan sägas vara samhället eller grupper i det, exempelvis lärare, och genom att förstå och hantera samhällets attityder kan en person utvärdera sig själv och skapa ett jag med möjlighet till abstrakt tänkande och objektivitet (Mead, 1995:120f). Mead beskriver det som att individen i det abstrakta tänkandet intar den generaliserande andres attityd gentemot en själv. Det är också detta som skapar ett fungerande samhälle, eftersom det skapar ett samförstånd och ett mönster av normer att hålla sig till (Mead, 1995:183).

3.2 Främre och bakre region

Generaliserande och signifikanta andras påverkan på individen hänger också ihop med olika normer och dessa är ofta kopplade till specifika platser. Goffman (2020:170f) delar upp mänskligt beteende i sådant som tar plats i den främre respektive i den bakre regionen. Den främre regionen är en plats där publiken har tillträde och där en roll framförs. Där uttrycks och upprätthålls vissa normer och de som uppträder visar en samstämmighet inför publiken. De upprätthåller en fasad. Den bakre regionen kan definieras som ett område bakom kulisserna och detta kan vara en plats där aktören kan koppla av, lägga ner sin fasad och kliva ur sin rollgestaltning i förhållande till den främre regionen. Goffman beskriver det som att kontroll över den bakre regionen är viktig eftersom den utgör en buffert mellan personen och de krav som den omgärdas av i den främre regionen (2020:178). Kontroll över vilka som har tillträde till respektive region är också viktig eftersom de olika regionerna upprätthåller gränsen mellan rollen och utanför rollen. I den bakre regionen är det, enligt Goffman, möjligt att tala om andra saker än i den främre regionen, han skriver "[k]ontroll över området bakom kulisserna spelar uppenbarligen en viktig roll i den "arbetskontrollprocess" under vilken individerna försöker skapa en buffert mellan sig själva och de deterministiska krav som de omges av" (2020:178). Därför blir gränsdragningen mellan de två regionerna viktig samtidigt som den är svår.

3.3 Dåligt samvete och skuldkänslor som lärare

En anledning till att gränsdragningen blivit svårare kan vara upplevelser av dåligt samvete. Detta nämns bland annat av Hargreaves som citerar en lärare som säger att läraryrket är ett yrke som du ständigt bär med dig och att du ständigt funderar över olika handlingsalternativ (1998:153). Detta beskrivs sedan som något som lärare talar om som frustrerande och ångestskapande vilket kan påverka både yrkesliv och privatliv negativt. Hargreaves (1998:154) beskriver det som ett djupt personligt problem för många lärare. Han hänvisar till Davies som talar om två typer av skuldkänslor: den persekutoriska skuldkänslan och den depressiva skuldkänslan. Den förstnämnda ser bakåt och fokuserar på uppgifter som inte utförts som förväntat men också framåt då den fokuserar på framtida möjliga handlingar och huruvida de kommer uppfylla kraven som ställs på en eller inte. I lärares fall kan det exempelvis handla om krav på resultatansvar och byråkratisk kontroll. Den andra typen av skuldkänsla manifesteras i vuxen ålder i situationer där man upplever att man ignorerat eller svikit de människor eller värden som "symboliserar ens goda inre objekt". För lärare kan det exempelvis handla om en känsla av att ha svikit en elev när man inte hinner lyssna när den har

problem. Hargreaves (1998:155) menar att personer som jobbar i omsorgsyркиn av olika slag är särskilt utsatta för den depressiva skuld känslan. Han tar sedan upp några olika anledningar till att lärare är drabbade av skuld känslor: förpliktelsen att ge omsorg, att undervisningen är en aktivitet som aldrig riktigt är avslutad eftersom arbetet aldrig blir färdigt, intensifiering genom att allt fler blanketter och formulär ska fyllas i, samt bilden av den perfekta fasaden (att det finns en rädsla för att få sin kompetens ifrågasatt).

3.4 Familjelivets respektive arbetslivets emotionella arbete

Vikten av att ses som kompetent har ökat i samband med att befolkningen delats i en del som arbetar och en som är arbetslös. Hochschild (2003:198f) beskriver att amerikansk arbetskraft under 1980- och 1990-talen allt mer delades upp i en majoritet som arbetade för många timmar och en minoritet som inte arbetade alls. Hon menar att båda dessa extremer skadade familjelivet och förklarar sedan att för de som arbetade mycket innebar arbetsökningen att hemmalivet marginaliserades så att balansen mellan arbete och familj för många bara blev en slogan med liten verklighetsanknytning (Hochschild, 2003:207).

Hochschild (2012:69) skriver att familjelivet kan vara en plats där du kan komma bort från stressen på jobbet, vara dig själv och att det både kan vara en fristad från det känslor arbete som jobbet kräver av dig och en del av livet som kräver mycket känslor arbete. Framförallt kan relationen mellan föräldrar och barn kräva känslor arbete. Hochschild talar om emotion work. Detta kopplas både till det emotionella arbetet i en persons familjeliv och till det inom arbetslivet (Hochschild, 2012:78ff).

Ju djupare en förbindelse är desto mer emotionellt arbete kräver den och ju mer omedvetna blir vi om det, enligt Hochschild (2012:68). Det kan exempelvis handla om mindre saker som att bli glad när barnen plockat in i diskmaskinen eller att bli chockad om en vän varit med om en bilolycka och hamnat på sjukhus, men det kan också handla om ett större känslomässigt arbete som det, det kan innebära att älska ett barn som ständigt sätter sig på tvären (Hochschild, 2012:84ff).

Förutom emotionellt arbete krävs också ”emotion management”. Detta förklaras av Engdahl och Larsson (2011:59) som känslor arbete och det innefattar det arbete som en person lägger ner på att styra och förändra sina känslor. Detta hänger samman både med emotionellt arbete, som när en förälder försöker styra sina känslor för ett trotsigt barn och med ”deep acting” som handlar om att ändra sina kroppsliga och känslomässiga reaktionerna så att man känner något annat än vad man gjorde från början. Emotion management kan också vara att

lämna ett rum och ta tio djupa andetag, vilket i sin tur kan leda till deep acting, det vill säga att vi kroppsligt och tankemässigt ändrar känsla. Hochschild skriver:

”... a separation of display and feeling is hard to keep up over long periods. A principle of emotive dissonance, analogous to the principle of cognitive dissonance, is at work. Maintaining a difference between feeling and feigning over the long run leads to strain. We try to reduce this strain by pulling the two closer together either by changing how we feel or by changing what we feign. When display is required by the job, it is usually feeling that has to change ...” (2012:90)

Det vill säga att det är svårt att över tid upprätthålla en skillnad mellan det som visas upp och den verkliga känslan och att, att upprätthålla skillnaden kan leda till frustration. För att undvika frustration behöver den låtsade och den verkliga känslan närma sig varandra och när jobbet kräver en ändring är det oftast den verkliga känslan som får ge vika för den förstådda versionen. För att undersöka hur gymnasielärares känslor påverkas av deras arbetsituation samt hur arbetsliv påverkar privatlivet har intervjuer med gymnasielärare genomförts. Nedan beskrivs den processen mer ingående.

4 Metod

Utifrån syfte och frågeställningar är en semistrukturerad intervju med drag av livsberättelsemetod ett rimligt metodval, då fokus i arbetet är på människors liv och deras upplevelser av privata relationer och arbete. Bryman (2008:415) beskriver semistrukturerad intervju som att den ger forskaren utrymme att styra in intervjun på ämnen som är viktiga utifrån syfte och frågeställningar, genom intervjuguiden som innehåller specifika teman, samtidigt som intervjupersonen har stor frihet att svara utifrån sitt perspektiv. Den semistrukturerade intervjun är också flexibel och ger utrymme för följdfrågor. Ehn och Öberg (2011:57f) beskriver livsberättelsemetoden som en intervjumetod som går ut på att fånga människors livsberättelser. Livshistoriestudier är en metod som flera andra använt för att förstå området, exempelvis Gannerud (2001) och Rhöse (2003). Båda dessa forskare har haft utgångspunkter som liknar de som denna uppsats bygger på, vilket visar att metoden kan vara lämplig även i det här fallet. Ehn och Öberg beskriver det som att det intressanta i livsberättelser är inifrånperspektivet, där en person får berätta om sitt liv utifrån sina minnen, upplevelser och värderingar. I denna uppsats handlar det om att undersöka och få djupare kunskaper om gymnasielärares upplevelser av arbetets påverkan på privatlivet och tvärtom. I och med att det finns en del kvantitativa undersökningar om lärares syn på sitt arbete och hur det påverkar upplevelser av stress etc. samt kvalitativa studier om grundskolelärares syn på sina arbeten kan en kvalitativ studie av gymnasielärares upplevelser ge fördjupad kunskap om området. Kvantitativa studier ger en mer generell bild men läraryrket liksom livet i stort är ofta mer komplext än vad som kan rymmas i en enkätstudie.

Ehn och Öberg (2011:59) förklarar att livsberättelser kan vara mycket tidsödande eftersom det handlar om att få människor att berätta om sina liv. De menar att det i vetenskapliga uppsatser dock ofta inte finns utrymme för att genomföra intervjuer som pågår i många timmar och över flera dagar, vilket innebär att det kan vara viktigt att som forskare fokusera på bestämda teman. I den här studien har fokus legat på intervjupersonernas upplevelser av förhållandet mellan arbete och privatliv. Eftersom detta är en kandidatuppsats pågick intervjuerna mellan 42-64 minuter. Crang och Cook (2007:63) menar att de flesta forskare anser att en timme är tillräckligt för en enskild intervju eftersom det är tillräckligt långt för att diskutera flera olika frågor samtidigt som det är tillräckligt kort för att inte avskräcka intervjupersoner. Entimmesintervjuerna i denna uppsats innebär att många delar av intervjupersonernas liv inte tagits upp men att de ändå ger en fördjupad bild av hur gymnasielärare upplever sina liv och arbeten. Transkriberingarna av intervjuerna gav cirka 80 sidor material varav mycket inte fick plats i uppsatsen.

Ett problem som kan diskuteras med min studie är att jag själv är lärare. Det finns fördelar med detta eftersom det innebär att jag i sökandet efter intervjupersoner kunde använda mig av mitt kontaktnät för att sprida information om studien, men det innebär också en risk för det som i metodlitteraturen beskrivs som "going native". Bryman (2008:390) beskriver fenomenet som någonting som kan hända etnografer när de överidentifierar sig med de människor som studeras och därmed tappar sin roll som forskare. För att undvika detta försökte jag hålla intervjuerna fokuserade på intervjupersonernas upplevelse, men jag hade varit tydlig redan under sökandet med att jag själv var gymnasielärare eftersom jag trodde att detta skulle kunna öka villigheten att delta i studien. Under intervjuerna uppstod det tillfällen då intervjun blev mer av ett samtal två lärare emellan vilket skapade en gemensam grund och förståelse samtidigt som det finns risk att vissa frågor inte ställdes eftersom jag tagit saker för givet.

4.1 Urval och genomförande

För att få tag i intervjupersoner som är gymnasielärare skrev jag ihop två texter (se Bilaga 1) varav en lades ut på mina sociala medier (Facebook och Instagram) och därifrån delades vidare av släktingar, vänner, gamla lärare, kollegor och bekanta. Cirka ett tiotal delade texten. Den andra lades ut i Facebook-gruppen "Lärarypproret". Denna grupp är till för diskussioner mellan personer som är yrkesverksamma inom skolan och är tänkt att vara ett bollplank för tankar och idéer kring lärares arbetssituation och skolans utveckling. Denna grupp hade vid tillfället då min text lades ut 15 376 medlemmar och den valdes ut eftersom den passar för uppsatsens fokus och dess medlemmar kan tänkas ha ett intresse för att delta i den här typen av studier. Efter att fyra personer anmält intresse första veckan lade jag ut en påminnelse i gruppen och på mina egna sociala medier och frågade om ytterligare två personer kunde tänka sig att delta. Antalet lärare valdes ut, utifrån tiden som fanns till förfogade för den här uppsatsen, den tid det tar att transkribera intervjuer och med tanke på uppsatsens nivå och omfång. Det var också ett antal som stämde överens med många av de kandidatuppsatser som jag kom i kontakt med under sökandet efter tidigare forskning.

Urvalet blev alltså ett tillfällighetsurval, där de personer som först anmälde intresse för att delta, valdes ut för studien. Bryman (2008:433) förklarar att tillfällighetsurval kan användas vid kvalitativa undersökningar då fokus i intervjuer är att de ska leda till en ingående analys inte att de ska vara representativa för en hel population. Ingen av de personer som deltagit i den här studien är personer som jag känner sedan tidigare utan alla har anmält sitt intresse för att delta i studien efter min förfrågan i sociala medier. Efter att sex personer anmält intresse

lade jag ut information om att jag funnit de intervjupersoner som behövdes för studien. Av de som anmälde sig var fyra kvinnor och två män. Tillfällighetsurval har vissa nackdelar. I den här studien har exempelvis endast lärare i teoretiska ämnen intervjuats och fyra av dem undervisar i engelska och/eller svenska medan två har religion/psykologi/samhällskunskap/fördjupningsämne. Det kan vara en viss typ av personer som ställer upp på intervjuer av detta slag och med tanke på hur många som jobbar som gymnasielärare i Sverige är det nästintill omöjligt att få ett helt representativt urval. Med tanke på annan forskning som finns kring lärares arbetssituation och skolan som arbetsplats, kan denna studie och dess intervjupersoner ändå fördjupa kunskapen om hur gymnasielärare upplever sin arbetssituation och hur den påverkar deras privatliv. En avgränsning i den här studien (förutom antalet lärare) blir alltså att det endast är lärare som undervisar teoretiska ämnen som intervjuats. En annan avgränsning är att studien inte fokuserar på lärare av olika köns upplevelser. Detta beror främst på att undersökningen är mindre vilket innebär att det är för få intervjuer för att säga någonting om kön.

Innan de faktiska intervjuerna genomfördes gjordes en testintervju för att testa frågorna och om de gick att förstå samt gav möjlighet till utvecklade svar. Efter denna gjordes några mindre korrigeringar av frågorna. Intervjuerna genomfördes via Teams (tre intervjuer) med ljud och bild eller via telefon/Messenger (tre intervjuer) med bara ljud. Detta innebär att de sex intervjuerna hade lite olika förutsättningar vilket kan ha påverkat resultatet. För att hantera detta har endast det som sades använts i intervjuerna (inte kroppsspråk eller ansiktsuttryck). Bryman (2008:432) nämner också att det finns vissa belegg för att det inte är särskilt stor skillnad mellan telefonintervjuer och direkta intervjuer.

Intervjuerna bearbetades enligt det som Ehn och Öberg (2011:63f) rekommenderar; det vill säga de transkriberades, lästes igenom och kodades för att hitta återkommande teman och ge möjlighet att svara mot syftet och besvara frågeställningarna. Kodningen gjordes utifrån de teman som blir viktiga i förhållande till syfte och frågeställningar, det vill säga: upplevelser av arbetssituationen/arbetsrollen respektive privatsituationen/privatrollen och hur den förra påverkar den andra samt hur gymnasielärares känsloliv påverkas av arbetssituationen. Till en början tittade jag brett på det empiriska materialet för att se vilka teman som blev tydliga utifrån det, därefter gick jag igenom det utifrån syfte, frågeställningar och teorier och såg att temana till stor del överlappade varandra varför syfte, frågeställningar och teorier fick styra kodningen av empirin.

4.2 Etik

I vetenskapliga studier är det viktigt att följa de etiska principer som är uppställda inom svensk forskning. Bryman (2008:131f) beskriver dessa som: informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet. I informationen som lades ut på sociala medier nämndes studiens syfte och till de som anmälde intresse skickades också ytterligare information, där syftet återigen nämndes, ut (se Bilaga 2). Intervjupersonerna informerades också om att det var frivilligt att delta och att de hade rätt att själva bestämma över sin eventuella medverkan, både i informationsbrevet och i början av intervjun. I arbetet har intervjupersonerna slumpmässigt givits nya namn som valts ut från en lista över namn i Sverige, för att de inte ska gå att identifiera, även orter, skolor och eventuella andra uppgifter som skulle kunna avslöja intervjupersonernas identitet är anonymiserade. Uppgifterna som insamlats genom intervjuerna kommer endast användas för forskningsändamål, enligt nyttjandekravet.

4.3 Tillförlitlighet

Kvalitativa studier menar vissa författare bör bedömas utifrån delvis andra kriterier än de kvantitativa, förklarar Bryman (2008:352ff) och nämner tillförlitlighet och äkthet som de alternativa kriterierna. Tillförlitlighet handlar om fyra delar: trovärdighet, överförbarhet, pålitlighet och att styrka och konfirmera. Trovärdighet handlar om att rapportera resultaten av en studie till de som är en del av den sociala verklighet som studerats för att de ska kunna bekräfta forskarens uppfattning. Detta sker i denna studie dels genom att jag själv är lärare och att kollegor fått ta del av uppsatsen under arbetets gång, dels genom att intervjupersonerna får ta del av den färdiga uppsatsen och då kan kommentera den. Överförbarhet handlar om att ge fylliga beskrivningar av fenomenet som studeras, i denna studie genom intervjupersonernas citat vilket ger personer som inte har insyn i skolvärlden möjlighet att bedöma om gymnasieläraarnas upplevelser av arbetsliv och privatliv är överförbara till andra yrken. Pålitlighet innebär att säkerställa att alla delar i processen redogjorts för på ett fullständigt och tillgängligt sätt, vilket jag försökt göra i metodavsnittet och genom att låta andra läsa arbetet under processens gång. Slutligen handlar möjlighet att styrka och konfirmera om att jag som forskare inte ska ha låtit personliga värderingar eller teoretiska inriktningar påverka utförandet och slutsatserna från undersökningen vilket gjorts genom att använda intervjupersonernas egna ord så mycket som möjligt.

Äkthet som också nämns av Bryman (2008:356f) beskrivs innefatta fem delkriterier: rättvis bild, ontologisk autenticitet, pedagogisk autenticitet, katalytisk autenticitet och taktisk

autenticitet. Dessa bygger framförallt på en möjlighet för de som deltar i studien eller som ingår i den undersökta kulturen att bättre förstå sin situation och miljö samt göra eventuella förändringar. Två av intervjupersonerna nämnde efter intervjuerna att den fått dem att reflektera över sin situation och de val som de gör vilket kan tolkas som att äkthet uppnåtts med studien. Nedan följer en kort presentation av intervjupersonerna och därefter följer resultat och analys.

4.4 Intervjupersoner

De sex intervjupersonerna har, som nämnts, fått fiktiva namn för att underlätta läsningen och samtidigt se till att de får vara anonyma i arbetet.

Anna: Kvinna, undervisar i engelska, har jobbat som lärare i cirka fem år. Gift och har ett barn i tidig skolålder.

Emilia: Kvinna, undervisar i engelska, har jobbat som lärare i cirka fem år. Gift och har två små barn.

Adam: Man, undervisar i svenska och engelska för elever som ännu inte nått betyg, jobbar fackligt och har jobbat som lärare i över 20 år. Gift och har ett barn (ungdom) och två vuxna bonusbarn.

Christina: Kvinna, undervisar i svenska och svenska som andraspråk, har varit lärare i över 20 år. Gift och har tre barn varav en tonåring bor hemma.

Mikael: Man, undervisar i samhällskunskap och religion, har varit lärare i över 20 år. Jobbar fackligt. Gift och har tre barn varav det yngsta går på gymnasiet.

Belle: Kvinna, undervisar psykologi, religion och fördjupningsämne inom samhällsprogrammet. Har jobbat som lärare i tolv år. Ett barn i tonåren, varannan vecka.

5 Resultat och analys

I kommande avsnitt presenteras studiens empiri, som bygger på intervjuer med sex gymnasie-
lärare som arbetar på olika skolor i olika delar av Sverige (friskolor respektive kommunala
skolor) och en analys av empirin.

5.1 Arbetssituationen och dess påverkan på privatlivet

Mead (1995:59ff) talar om att vår moderna uppfostran bygger på att vuxna hittar en
gemensam grund mellan sig själv och barnet. Detta ingår i lärares arbetssituation.

Samstämmighet råder bland intervjupersonerna i den här studien när det gäller vikten av att
bygga relationer med eleverna och få deras förtroende eftersom det inte fungerar att vara
lärare annars. Lärare kan genom detta relationsbygge bli en av de signifikanta andra som barn
och unga möter, vilken lär barnet att förstå sig själv och sin omgivning samt hjälper till att
bygga normer och ett fungerande samhälle. Mead (1995:70f) talar om att det är genom att
möta många andra som en person kan skapa sig en uppfattning om samhället och lärare fyller
en viktig roll i detta.

Emilia säger att om man byggt upp en relation med eleverna först är det mycket lättare att
få elever att köpa det som ska göras i klassrumssituationen sedan. Emilia börjar sin arbetsdag
med att ”möt[a] upp elever som tycker att det är jobbigt att komma till skolan. Så att dom
följer med mig till första lektionen” vilket bidrar till normen att ungdomar ska gå i skolan och
att det är viktigt att de är på plats vilket i sin tur möjliggör för eleverna att förstå sig själva i
förhållande till andra genom klassrumsinteraktioner. Adam beskriver att han ofta är ute och
letar efter elever som borde vara hos honom eller att han går genom korridoren och då
upptäcker en elev som han kan fånga upp och få att gå med honom för att skriva ett prov. Han
berättar:

... när du är ute och letar efter elever som borde vara hos dig eller du har
hittat en elev och så ska ni gå och skriva prov och så säger eleven att ”men
jag ska bara gå på toa” och sen smiter eleven [...]. Då är det lite svårt att
känna sig som gymnasielärare, då känner jag mig mer som jag jobbar på en
ungdomsvårdsanstalt eller liksom. [...] Jag vet vad jag är utbildad för men
det är inte det jag egentligen gör. (Adam)

Relationer är alltså viktiga, men som Adam beskriver innefattar läraryrket mer än så.

Irisdotter (2006:133) förklarar att läraryrket är ett utsatt yrke och att nya uppgifter ständigt

tillkommer. Detta märks också när intervjupersonerna berättar vad det innebär för dem att vara lärare och vad som ingår i deras yrkesutövning. Mikael beskriver yrket utifrån rollen och den formella kontexten som är att han är ”kommunal tjänsteman. Jag har ett uppdrag som innebär att jag har läroplaner med ehk, ämnen, syfte, jag har centralt innehåll”. Detta är kopplat till det som Hargreaves (1998:155) talar om som resultatansvar och byråkratisk kontroll. Christina, Belle och de andra nämner undervisning, rättning, egen planering, samplanering, möten, utbytesprojekt med elever, dokumentation och att vara mentor för nya lärare som sådant som ingår i gymnasielärarkyrket. Detta kan kopplas till det som Conley och You (2018) nämner som rollstress, det vill säga att rollen överbelastas och leder till stress som påverkar privatlivet.

Rollstress och att läraryrket är utsatt på olika sätt påverkar lärares vilja att stanna i yrket, något som nämns i SCB:s rapport (2017) där stress ses som en av de vanligaste anledningarna till att lärare lämnar yrket. Även Kjellström, Almquist och Modin (2016:65) nämner stress och menar att kvinnor som befunnit sig i yrket en kortare period upplever mer stress än män som jobbat längre. Arbetsituationen och stressen är något som tas upp av flera av respondenterna. Anna som jobbat cirka fem år som lärare har exempelvis funderat på att göra något annat men vet inte vad hon i så fall skulle göra. Hon gillar att vara lärare och trivs väldigt bra på sin arbetsplats men hon känner sig samtidigt osäker på om hon gör sitt jobb och hon upplever det som stressigt vilket leder till att hon funderar på om hon kommer kunna vara lärare i fem, tio år till.

.. jag känner att jag ger, jag ger verkligen mitt allt, men det känns ibland att det inte är, det räcker inte. (...) Jag har ingen mer lösning, jag har ingen mer tid, jag har ingen mer tålamod, jag har ingen mer metod. Alltså det är helt slut. (Anna)

Detta kan kopplas till det som Nordänger (2004) nämner om moralisk stress där en hög ambitionsnivå och ett otydligt avgränsat yrkesinnehåll gör att lärarna får svårt att avgöra vad som är ett gott lärarjobb. Det går också att koppla till Hargreaves diskussion om den depressiva skuld känslan och en rädsla för att svika sina elever (1998:155). Båda dessa riskerar att påverka viljan att stanna i yrket eftersom de kan leda till en känsla av utmattning.

Emilia som varit lärare lika länge som Anna, men som är den yngsta av intervjupersonerna, älskar sitt jobb och skulle aldrig vilja byta. Hon säger ”Jag älskar att vara lärare, och undervisningen och mötet med eleverna” och ”Jag tycker att det är det finaste jobb man

kan ha” (Emilia). Hon tänker att lärares arbetssituation påverkas negativt av att många, liksom hon själv, ser yrket som ett livskall och att de som bestämmer tänker att det är så.

Det känns som att det är mitt livskall. [...]. Och jag tror också att det är det som på nåt sätt också försvårar vår arbetssituation. Därför att andra tar för givet att det är vårt kall och då ska vi bara vara nöjda med den situation vi är i. (Emilia)

Hon har redan från början vetat att hon tycker om jobbet så mycket att det skulle kunna påverka henne negativt då all tid riskerar att läggas på att planera lektioner, lektionsupplägg, teman och annat. Detta gjorde att hon när hon började som lärare tajmade sig själv för att inte jobba för mycket. När hon hade lagt sina 45 timmar i veckan klev hon av och det som inte hade gjorts då fick vänta. Hon säger att det var viktigt i början eftersom ” Jag ska ju ändå hålla och jobba i åtminstone 40 år till”.

Detta kan kopplas till en av de lärartyper som Rhöse (2003:204) nämner i sin avhandling, men också till det som Gannerud (2001:70f) nämner om att stanna kvar på skolan under förtroendearbetstiden för att jobba färdigt. Emilia tillhör den grupp som vill försöka lämna arbetet på arbetsplatsen för att orka ett helt arbetsliv och för att skapa lust kring arbetet. Hon nämner att hon ofta satt kvar på jobbet till 19-tiden innan hon skaffade barn. ”Då kunde jag sitta kvar på jobbet till sju på kvällen ibland och sen var det inte så mycket mer med det, men nu blir det ju när barnen har gått och lagt sig eller på vägen hem”.

Adam har testat att göra någonting helt annat under en period eftersom han behövde en paus, men det han upptäckte då var ”att det finns andra sorters jobb, eh, men dom är tråkiga, jättetråkiga”. Han beskriver att han vill ha ett jobb som han kan gå upp i till hundraelva procent.

... det är ju ständigt, ständigt utmanande, ständigt aktivt liksom. Eh och det gör ju också det att jag är väldigt engagerad och jag tror att jag skulle ha svårt att ha ett jobb som bara var ett jobb. Det är, jag vill liksom gå upp i mitt jobb till hundraelva procent. (Adam)

Detta skulle kunna vara en följd av den depressiva skuld känslan, att Adam gör allt för att inte svika sina elever. Det har dock lett till att han drabbats av utmattning vid två tillfällen under sin karriär. Även Christina har varit drabbad av utmattning. Hon beskriver ”jag var

utbränd ehh, sen var jag sjukskriven ett halvår, ehh (Christina). Av de personer som intervjuades i den här undersökningen hade alltså två varit sjukskrivna för utmattning och de hade båda jobbat som lärare i över tjugo års tid och ytterligare en (Mikael) har varit nära utmattning.

Pauser i arbetet är något som kan skapa en möjlighet att slappna av men det är inte alltid de intervjuade tar pauser. Adam berättar att han ofta kan ta paus i jobbet men att han inte alltid gör det, ibland glömmer han att äta också eftersom det händer något som gör att han tänker att han får ta lunchen senare men sedan kanske det inte blir av förrän han är på väg hem från jobbet.

... det är ju återigen så att jag nästa alltid kan ta lunch och att jag har tid för det eh, men att jag inte, alltid blir så. Liksom det kan ju hända nåt så känner man så här att aa men jag äter sen, jag tar det sen. Ehm och sen är klockan tre och det blev aldrig så och man får äta på vägen hem från jobbet. Men det beror inte på schemat utan det beror på hur jag nyttjar tiden, mer så. Nästan alltid är det mitt eget fel. (Adam)

Eftersom Adam också jobbar fackligt säger han ofta till andra att de måste ta pauser, men han själv inte är så bra på att följa det rådet. När han ändå tar paus har han svårt att inte prata om jobb och som facklig kan det också bli att han ser att någon mår dåligt och då passar på att prata med den personen. Men han säger att han ibland ”försöker ta (...) lunch med människor som inte mår dåligt” (Adam). Ibland går han och sätter sig på en restaurang själv under lunchen och tittar på Youtube-klipp eller liknande för det är enda möjligheten att koppla bort jobbet. Detta kan vara ett sätt att slippa den ständiga interaktionsberedskap som Nordängers (2004:58) nämner och det blir också ett sätt att skapa det som Goffman (2020:178) talar om som en bakre region, då Adam lämnar skolan för att komma bort en stund och återhämta sig.

Under intervjuerna blir det tydligt att Belle, Adam, Christina och Anna men även till viss del Mikael och Emilia har svårt att avgränsa den bakre regionen från den främre vilket innebär att de tenderar att vara lärare hela tiden. När intervjupersonerna ombeds beskriva hur deras familjer och andra närstående skulle beskriva deras arbete är krävande och glädjande en bra sammanfattning. Frenzel et al (2015:1) nämnde glädje som en av de vanligaste känslorna i klassrumssituationen. Anna säger att hennes närstående skulle beskriva hennes arbete som ”Krävande. Alltså tar mycket energi. Och sen, det, det är glädje också”. Anna berättar också att hennes son som går i årskurs 1 har börjat få läsläxor men att Anna inte alltid har energi

nog efter jobbet att sitta med honom. ”Jag är nog snällare mot mina elever” säger hon. Emilias man skulle beskriva hennes arbete som utmanande, tufft och roligt. När Adam ska förklara hur hans närstående skulle beskriva hans arbete säger han:

Ja, dom skulle nog beskriva det (...) som något slags amöba som ständigt dyker upp och, och liksom äter upp mig i olika tider. För att det är, jag har väldigt svårt att gränsa av eh, det förtroendetiden gör ju också det att man, man är ju liksom aldrig ledig för att du har ju jobb med dig hem som du ska göra. (Adam)

Detta kan kopplas till det som Gannerud (2001:70) skriver om förtroendearbetstiden som hon menar kan leda till att man själv inte ser alla delar av arbetet som just arbete. Adam beskriver det som arbete men menar att det aldrig tar slut, vilket stämmer överens med det som Hargreaves (1998:155) säger om att undervisning är en aktivitet som aldrig riktigt tar slut. Belle säger att hennes närstående nog skulle beskriva hennes arbete som för mycket. ”... jag är jätteengagerad och att det verkar jätteroligt, att jag tycker om mitt jobb, men det är för mycket” säger hon. Även Christina beskriver det som för mycket när hon ska förklara vad hennes närstående tycker om hennes jobb ”dom skulle nog säga att jag slukas upp av det ganska mycket tror jag” säger hon. Mikael säger att hans familj kan märka när jobbet går lite för mycket under huden och att han själv kan känna att han allt för ofta pratar med sin fru om sådant som inte fungerar på jobbet.

Jaa, de märker väl lite grann när jobbet går för mycket under huden, jag kan känna själv att jag pratar med framförallt min hustru lite för mycket om saker som inte funkar bra på jobbet. (Mikael)

Det är tydligt att alla intervjupersoner till viss del tar med sig arbetet hem och har svårt att släppa det. Att läraryrket är uppdelat i en arbetstidsbunden del och en uppdrags- och ansvarsdel (Gannerud, 2001:70) som kan utföras när som helst gör att det är svårare för lärare att skapa en tydlig gräns mellan den främre respektive bakre regionen då arbetet antingen tar lång tid på arbetsplatsen eller utförs på kvällar och helger i hemmet. Detta påverkar privatlivet på flera plan. Anna beskriver exempelvis sitt liv som ganska enformigt eftersom hon upplever att det inte händer så mycket utanför jobbet. På frågan om vad som får tid i hennes liv svarar hon ”Okej, eh, vänner går bort direkt” och sedan att hälften av tiden går till jobbet, resterande

tid läggs en lika stor del på mannen som på sonen och själv får hon en mindre del. Att hon får egentid utanför jobbet är dock det hon värdesätter mest.

Alltså det som jag, det spelar ingen roll vad jag gör, jag vill bara, för det är så mycket ljud, det är så mycket intryck alla dagar så, ibland så är det. Det är väldigt viktigt för mig, jag kan, att jag inte behöver prata. Jag inte behöver fixa någonting. (Anna)

Anna beskriver också att hon kvällen före intervjun somnade på soffan, vilket har hänt flera gånger. Hon säger att det inte blir så mycket kvalitetstid med sonen och mannen på vardagarna. ”Alltså jag spenderar ju en del tid med dem, men jag, jag skulle inte kalla det för kvalitetstid. Det är som, jag kommer hem, vi kommer hem, alla tittar på sin ipad eller mobil eller tv” (Anna). På helgen blir det dock mer tid med familjen, även om helgen också innebär att hon ska hinna städa, laga mat och förbereda sig inför nästa vecka. Även Mikael beskriver det som svårt att få till kvalitetstid med sin fru. De kan vara i samma rum eller nära varandra men utan att prata särskilt mycket.

När jag sätter mig i soffan (ohörbart) till exempel så brukade jag kanske läsa, men det går inte längre; att man kan somna direkt när man sätter sig och läser, så jag vet inte om det kallas för att umgås att jag sitter och snarkar i soffan. (Mikael)

Christina upplever att fredagar är tuffa och hon säger ”det går ju inte att ha gäster på fredagen liksom (...) vi kan sätta på en film som jag sett fram emot att se, men ändå tar det bara 20 minuter så (...) snarkar jag liksom” (Christina). Det som beskrivs av Anna, Belle, Christina och delvis av Mikael är det som Hochschild (2003:198) nämner som en majoritet som arbetar för mycket och där balansen mellan arbetsliv och privatliv är svår att få till.

Belle beskriver arbetet som att det är fullt ös, att lärarna förväntas se varje elev trots att det kanske sitter 35 elever i ett klassrum varav många har olika diagnoser. Något som också nämns av Anna:

Jag har inte jättestora klasser men det är ju 28 i en, ja, jämfört med 32, [...] Mm, och det är ju, många har, många har olika diagnoser och eh, det gjorde ganska så svårt ibland för det blir som det brinner på flera håll i klassrummet och då är jag ju bara en person. Så det känns som att man springer. (Anna)

I flera av intervjuerna framkommer det att intervjupersonerna upplever det som att arbetet påverkar deras privatliv på ett mer negativt än positivt sätt. Detta hänger samman med det som Hochschild (2003:198f) talar om som en marginalisering av hemmalivet. Även när intervjupersonerna är hemma finns jobbet ändå ofta med dem. Anna förklarar att det som är positivt är att hon har förståelse för hur skolan fungerar vilket gör att hon när hon träffar sin sons lärare upplever att de talar samma språk, men det som är negativt är att jobbet är tufft och att hennes man kan uppleva det som att hon klagat. ” Ibland skulle min man, han har faktiskt sagt att aa men vi ska inte prata mer om jobb. Vi ska prata om något annat. Så han blir trött på att lyssna på den biten” (Anna). Emilia förklarar att hon bär jobbet med sig hela tiden, så att hon kan höra en låt som hon tänker att hon skulle kunna använda i undervisningen och då skriver hon ner det i mobilen. ”Man kan aldrig lämna jobbet helt” säger hon.

Detta beskrivs också av Belle som berättar att det i hennes klassrum sitter elever som vill bli jurister tillsammans med de som tillhör kriminella gäng och som periodvis hamnar i häkte. Hon säger att ”tyvärr (...) blir det också ett halmstrå för många som inte har nånting annat än just den här personen som råkar se dig liksom” (Belle). Att läraren blir ett halmstrå för vissa elever kan leda till att de skapar en djupare förbindelse på grund av det emotionella arbete som krävs när du blir en av få vuxna som ser en viss ungdom (Hochschild, 2012:68). Belle beskriver exempelvis en situation där hennes mamma hörde ett samtal mellan henne och en elev.

Och sen ringer hon [eleven] mig och bara aa, jag ska inte fråga om nånting men hon bara, men jag ska bara fråga så hära, det var en skjutning här nu och min kille har blivit arresterad så hära, vad ska jag göra? Du vet och mamma bara, men är det, det här du håller på med liksom. Jag bara ja. Det här också. Sen så har jag den här rättningshögen men, hon, ah du vet. Så det. Det påverkar. (Belle)

I och med att elever hör av sig till Belle även utanför lektionstid minskar den buffert som den bakre regionen kan utgöra i förhållande till den främre regionen då Belle även i den bakre regionen (exempelvis i hemmet) kan tvingas in i sin offentliga lärarroll. Detta blir tydligt då hon berättar hur nuvarande elever hör av sig utanför lektionstid då någonting blivit kaos i livet, som i citatet ovan men också då gamla elever som börjat på universitet hör av sig och ber om hjälp när de kört fast när de pluggar inför en tenta. Belle säger gällande nuvarande elever ”och dom går ju inte till kuratorn. Det spelar ingen roll hur många gånger jag säger att

dom ska gå till kuratorn. Dom står utan för min dörr och vill prata med mig”. Att inte ställa upp på eleverna i detta läge skulle kunna leda till den depressiva skuld känslan, en känsla av att man sviker dem som man förväntas hjälpa.

För Belle men också för några av de andra intervjupersonerna går det som Goffman talar om som den främre och den bakre regionen ihop så mycket att de nästan bara befinner sig i den främre regionen. De är lärare hela tiden, även privat och när de försöker avgränsa. Goffman (2020:170f) säger att det kan vara viktigt att upprätthålla kontrollen över gränsen mellan rollen och utanför rollen. I den bakre regionen kan det vara möjligt att ”gå av scenen” och få stöttning av andra. Detta nämner alla intervjupersoner att de har och de upplever att de tycker om sitt arbete delvis på grund av de relationer som byggs och hur viktiga de blir för eleverna. Läraryrket beskrivs dock som mycket komplext och flera av intervjupersonerna har funderat på om de kommer hålla ett helt arbetsliv.

5.2 Arbetsituationens påverkan på känslorna

Adam säger att han periodvis haft mycket fritid men att han har mindre och mindre ork till stora satsningar.

Det känns lite som att jag har mindre och mindre ork till sådana här satsningar eller liksom stora saker utan nu är det ju ehh, aa men, det är svårt, det är svårt att orka det som jag vill för att jobbet tar så mycket av ens energi och tankeförmåga liksom. (Adam)

Anna beskriver det som att hon tar jobbet med sig hem en hel del och att det i perioder påverkar hennes tankar nästa hela tiden. ”Som nu, nationella, nationella prov kommer ju snart så jag typ går runt och bara tänker på det ... Har jag fått vad jag behöver få, hur ska jag planera, hur ska jag boka det här?”. Belle beskriver att arbetet påverkar hennes känslor i väldigt hög utsträckning och att hon inte har full kontroll över arbetsituationen. Hon säger:

Det är därför jag är så arg på systemet för jag har ingen kontroll liksom (...) och jag kan inte heller lägga ner ribban och så hära, aa, men tänk lite good enough (...) men bara, ska jag skita i relevant kunskap eller ska man gå in [i klassrummet] och så hära aa men googla själva? (Belle).

Till skillnad från Belle har Mikael med åren blivit, som han själv beskriver det, mer krass och att han tänker att han har den tid han har och får gilla läget. Det får bli ”good enough”.

... framförallt att jag konstaterat att, (ohörbart) det finns en alldeles för hög prislapp på det här, det är inte värt att anstränga sig så mycket. Jag tror jag har blivit med åren också mycket bättre på att tycka att, det får, det får funka. Det får vara good enough. Ehh, och sen att hitta strategier för hur jag ska släppa saker. (Mikael)

Både Adam, Belle och Christina har varit sjukskriva på grund av arbetet och Mikael har varit mycket nära att bli det. Det innebär att av de sex personer som intervjuades för den här studien har de fyra som arbetar 10 år eller mer alla varit eller varit på väg att bli sjukskrivna på grund av jobbet. Christina beskriver att hon efter sjukskrivningen blivit bättre på att sätta gränser.

... alltså förut var det verkligen aa nu hade dom prov det ska dom få tillbaka imorgon ungefär eeh, och det funkar inte, jag orkar inte med det heller och jag vet ju att jag, ja, jag var ju faktiskt borta ett halvår ifrån arbetslivet liksom. (Christina)

Mikael berättar att han flera gånger varit farligt nära att bli sjukskriven. Han nämner exempelvis ett specifikt tillfälle då han satt i ett möte och de skulle boka in nästa träff och han märkte att när han bläddrade i kalendern så visste han inte vilka dagar som var vilka. ”Just då är jag inne i en sån här kaotisk period där jag jobbar hur mycket som helst och håller mer bollar än vad som är nödvändigt igång” säger han. Men efter den här specifika händelsen packade han ihop och tänkte att det här håller inte och sedan lugnade han ner sig, i en halv vecka.

Samstämmighet råder bland de intervjuade i studien om att de tar jobbet med sig hem, även om de försöker sätta en gräns för arbetet och hur mycket det får påverka privatlivet. De uppger också att arbetet påverkar deras känsloliv i relativt hög grad. Det går att göra tolkningen att läraryrket befinner sig mellan familjeliv och arbetsliv när det gäller det emotionella arbete som krävs. Du bygger upp en känsla för dina elever som kan påminna om den som Hochschild (2012:68ff) beskriver som ”emotion management” och ”deep acting”, där du måste styra och förändra dina känslor. Samtidigt närmar sig känslan för eleverna

ibland den som finns för ett eget barn. Framförallt gäller det de elever som sätter sig på tvären.

På frågan om intervjupersonerna upplever att deras känsloliv påverkas av arbetet svarar Anna att på en skala från 1-10 skulle hon säga att arbetet påverkar hennes känsloliv 7-8. Hon beskriver sedan att det är extra viktigt att fredagen går bra på jobbet så att hon kan komma hem med en positiv känsla inför helgen ”Alltså om jag bråkar med någon på fredags-eftermiddagen så kan jag verkligen, ah, då är helgen förstörd” (Anna). Även Emilia beskriver att hennes känslor påverkas av jobbet. Hon förklarar ”om det till exempel har varit en väldigt tung dag så kan jag ju känna att när jag kommer hem så har jag inget tålamod kvar till exempel. Att jag är lättretlig och sådär, men då har det ju att göra med att jag har som använt min energi på jobbet” (Emilia). Detta är dock något som händer sällan, säger hon.

Adam beskriver det som att man blir känslomässigt trött av att vara lärare och han säger att det är svårt att ha ett liv utanför jobbet som kräver mycket känslomässigt engagemang. ”Jag blir ju liksom glad när det går bra för eleverna och jag blir liksom förtvivlad när saker inte fungerar” (Adam). Han menar vidare att han när han kommer hem behöver bara sitta en timme och titta på nyheterna eller spela spel på telefonen eftersom det blir som en form av emotionell terapi. Han beskriver det som att det nollställer honom. Hochschild (2012:69) beskriver skillnaden mellan arbete och privatliv som att familjelivet kan vara en plats där du kan komma bort från stressen på jobbet och för Adam, Belle, Anna och Christina både stämmer det och stämmer inte. Dessa fyra beskriver det som att de aldrig släpper jobbet helt, samtidigt som privatlivet ger en möjlighet att ”nollställa”, att vila. Belle beskriver det som att hjärnan går på högvarv hela tiden och ”nånstans så tar man ju på sig väldigt mycket av elevernas känslor också och det är väldigt svårt att släppa dom också även om man själv är ledig så, så finns ju dom där hela tiden” (Belle). Emotion management krävs alltså.

Christina upplever att hon har blivit bättre på att släppa arbetet och känslorna som det för med sig, men att det ändå påverkar henne. Hon beskriver hur hon kan vara stressad på jobbet och att stressen kan följa med hem så att hon fortfarande är uppe i varv när hon kommer hem. Detta har blivit bättre sedan hon bytte arbete och började pendla till jobbet, vilket innebär att hon efter jobbet får en liten stund att bearbeta saker som hänt innan hon är hemma.

Christina upplever förutom stress också att jobbet gör henne trött. När det gäller känslor säger hon

... men alltså mitt känsloliv, ja, ehhm, det påverkas det tror jag. Jag är också ganska lätttrörd så jag kan verkligen komma, känna av att, ja nu gick det

äntligen, så, det har inte gått men nu gick det bra för den här eleven och då kan jag känna att det, det kan påverka mig en hel del faktiskt (Christina).

Även Mikael upplever att jobbet påverkar på så sätt att han blir glad eller trött men också att det kan skapa frustration. Han beskriver:

Man kan känna att man har dagar när man haft en riktigt bra lektion, så funderar man väl lite och är lite gladare (...) och sen finns det gånger när man liksom ehh är lite frustrerad (...) man får liksom försöka skaka av sig, jag menar ibland så kan (...) det ju liksom äta sig fast (...) då finns det en risk att det går ut över nära och kära som plötsligt har lite tråkigare pappa i huset. (Mikael)

Belle är den som mest påtagligt beskriver hur känslolivet påverkas. Hon säger att hennes känsloliv påverkas till 100% av arbetet.

Jättemycket frustration och att man inte har tid att hjälpa till och så hära. Ehh, a du vet, att man är lärare, psykolog, kurator, stöd, förälder, mentor, alltså, allt, allt, allt (...) alltså jag ser att det är tio som faller här, och förmodligen skär den där tjejen sig och det där skulle kunna vara en skolskjutare men, men vänta nu, jag har en till lektion nu så hära. Den frustrationen är enorm. (Belle)

Belle menar också att om lärare fick mer tid med eleverna, exempelvis genom mindre klasser så skulle vi kunna lösa många av de problem som vi har i samhället bland annat med psykisk ohälsa.

5.3 Slutsatser och avslutande diskussion

En slutsats som kan dras är att lärarna i studien till stor del bär med sig sitt arbete hela tiden, även när de försöker koppla bort eller dra ner på tempot. De tycker om sitt arbete, ibland lite för mycket, för det dränerar dem ofta på energi vilket gör att de har mindre tid och ork till familj, vänner och sig själva. Yrket innebär mycket emotionellt arbete vilket är en anledning till att det påverkar dem så mycket. Arbetet påverkar också deras känsloliv och gör att de kan komma hem stressade, frustrerade eller med en känsla av att de inte räcker till. På arbetet är det ofta svårt att skilja det som Goffman kallar för den bakre regionen från den främre vilket

gör att de ges få möjligheter till återhämtning. Detta gäller alla utom Emilia som upplever att hon har relativt god balans och att orken finns. Hon är också den yngsta av intervjupersonerna och en av de som jobbat kortast. Vilket är intressant i förhållande till tidigare forskning. Kjellström, Almquist och Modin (2016:65) kom i sin forskning fram till att kvinnor och de som varit kortast inom yrket var de som i högst utsträckning upplevde stress. Detta gällde dock grundskolelärare. Eventuellt finns det en skillnad här.

De teorier som valts för detta arbete har fungerat för att diskutera empirin. Teorierna och kombinationen av dem har gett möjlighet att förstå olika delar av läraryrket som hur det påverkar privatlivet då den främre regionen ofta går in i den bakre och hur känslorbetet påverkar gymnasielärare. Framförallt har Hochschild och Goffman varit användbara för att förstå läraryrket och dess påverkan på privatlivet. Hargreaves valdes framförallt då han själv forskar om skolan och det kändes viktigt att ha med en sådan teoretiker också. Hans konkretisering av hur Davies teorier kan förstås utifrån skolvärlden var också relevanta för den här studien. Eventuell kan Meads teorier om signifikanta och generaliserande andra diskuteras i förhållande till studien, då fokus inte ligger så mycket på lärararbetets påverkan på eleverna utan på hur det påverkar lärarna, men jag valde att ha med Mead då hans teorier understryker den viktiga roll som lärare fyller i samhället, för eleverna och deras utveckling. I och med att fokus i studien inte låg på kön, klass eller liknande har delar av teorierna (exempelvis Hochschilds tankar om kvinnors arbete) som kunde använts för att få ytterligare perspektiv inte tagits upp, vilket kan ses som en begränsning i studien. Den saknar könsperspektiv och har inte heller någon diskussion kring intersektionalitet. Detta skulle kunna ges i en vidare studie, se förslag på ytterligare forskning nedan.

Det bör betonas att intervjuerna gav mycket mer empiri än det som använts här, då transkriberingarna av de sex intervjuerna utgör cirka 80 sidor text och det som fått plats i detta arbete är en bråkdel. Det skulle därför vara intressant att undersöka området vidare exempelvis i en större intervjustudie där lärares vänskapsrelationer ges mer utrymme, eller där fokus ligger på hur gymnasielärares kön påverkar upplevelser av stress och arbetssituation. En studie där läraryrket jämförs med andra omsorgsyren exempelvis sjuksköterskor, präster eller poliser för att se vilka likheter och skillnader som finns skulle också vara intressant. Förutom detta skulle en observationsstudie där några lärare följs över tid vara spännande att genomföra för att se hur verkligheten ser ut, inte bara hur den beskrivs av lärarna själva.

Referenslista

Bryman, A. (2008). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Liber: Stockholm

Conley S. & You S. (2018). School organizational factors relating to teachers' intentions to leave: A mediator model. *Current Psychology* (2021) 40:379-389. Springer Science + Business Media.

Crang, M. & Cook, I. (2007). *Doing Ethnographies*. SAGE Publications: London

Ehn, B. & Öberg, P. (2011). Biografisk intervjumetod. I K. Fangen och A-M. Sallerberg (red). *Många möjliga metoder* (s. 57-69). Studentlitteratur: Lund

Engdahl, O. & Larsson, B. (2011). *Sociologiska perspektiv – Grundläggande begrepp och teorier*. Studentlitteratur: Lund

Frenzel, A. C. Becker-Kurz, B. Oekrun, R & Goetz, T. (2015). Teaching This Class Drives Me Nuts! Examining the Person and Context Specificity of Teacher Emotions. *PLoS ONE* 10(6): e0129630. Doi:10.1371/journal.pone.0129630

Försäkringskassan. (2020). Sjukfrånvaro i psykiatriska diagnoser – en registerstudie av Sveriges arbetande befolkning i åldern 20-69 år. (Socialförsäkringsrapport 2020:8). <https://www.forsakringskassan.se/wps/wcm/connect/e12b777c-e98a-488d-998f-501e621f4714/sjukfranvaro-i-psykiatriska-diagnoser-socialforsakringsrapport-2020-8.pdf?MOD=AJPERES&CVID=>

Gannerud, E. (2001). *Lärares liv och arbete i ett genusperspektiv*. Liber: Stockholm

Goffman, E. (2020). *Självframställning i vardagslivet*. Studentlitteratur: Lund

Goodson, I. F. & Numan, U. (2003). *Livshistoria och professionsutveckling – Berättelser om lärares liv och arbete*. Studentlitteratur: Lund

Granström, K. & Einarsson, C. (1995). *Forskning om liv och arbete i svenska klassrum – en översikt*. Skolverkets Monografiserie. Stockholm

Hargreaves, A. (1998). *Läraren i det postmoderna samhället*. Studentlitteratur: Lund

Hochschild, A. R. (2003). *The commercialization of intimate life – notes from home and work*. University of California Press: Berkeley and Los Angeles

Hochschild, A. R. (2012). *The Managed Heart – Commercialization of Human Feeling*. University of California Press: Berkeley and Los Angeles

Irisdotter, S. (2006). Mellan tradition, demokrati och marknad – En analys av lärares identitetskonstruktion, i samtal kring etiska frågor i läraryrket. HLS förlag: Stockholm

Kjellström, J. Almquist, Y. B. & Modin, B. (2016). Lärares arbetsvillkor och hälsa efter 1990-talets skolreformer. *Arbetsmarknad & Arbetsliv*. Årg 22. Nr 1. Våren 2016

Mead, G. H. (1995). *Medvetandet, jaget och samhället från socialbehavioristisk ståndpunkt*. Argos: Lund

Nordhall, O. Knez, I. Saboonchi F. & Willander J. (Augusti, 2020). Teachers' Personal and Collective Word-Identity Predicts Exhaustion and Work Motivation: Mediating Roles of Psychological Job Demands and Resources. *Frontiers in Psychology*. Volume 11. Article 1538

Nordäng, U K. (2004). Otid?. I Per Lindqvist & Ulla Karin Nordäng. Lärares osynliga arbete – Rapport från Lärarutbildningen och Institutionen för Hälso- och Beteendevetenskap. *Skomästarkonst i ett nytt århundrade*, Nr 3:2004. (s. 9 – 60). Högskolan i Kalmar. ISSN: 1652-2206

Rhöse, E. (2003). Läraridentitet och lärararbete – fem livsberättelser. *Karlstad University studies* 2003:32.

SCB. (2017). Lärare utanför yrket. Temarapport 2017:2.

https://www.scb.se/contentassets/121ea989f1614ddd991b687b631edec5/uf0549_2016a01_br_a40br1702.pdf

Sveriges kommuner och Regioner. (2021). Lärarstatistik.

<https://skr.se/skr/arbetsgivarekollektivavtal/personalochkompetensforsorjning/forskolaochskola/lararstatistik.28986.html>

Bilaga 1

Tele2 21:29 98 %

Jenny Johansen ▸ Läraruppröret
Alldeles nyss · 🌐

INTERVJUPERSONER SÖKES

Jag skriver en kandidatuppsats om gymnasielärare liv och leverne och söker nu intervju personer som kan tänka sig att delta i en cirka timmes lång intervju. Syftet är att undersöka hur man upplever jobbet i förhållande till privatlivet. Hur påverkar arbetet de relationer man har i sitt privata liv och hur påverkar ens privata relationer ens arbetsliv?

Jag jobbar själv som lärare så jag vet att det är fullt upp nu på våren, men jag hoppas att ni är några som kan vara intresserade av att delta i studien och bidra till forskningen om hur det är att vara lärare idag.

Om du kan tänka dig att delta, hör av dig så skickar jag mer information och så bokar vi in en tid för intervju. Tack på förhand!

Vänligen Jenny

Gilla Kommentera

All comments ▾

Skriv en kommentar ... Publicera

AA facebook.com

Tele2 21:32 98 %

Vad gör du just nu? Foto

Foto Checka in Livshändelse

Foton Musik

Jenny Johansen
3 min · 🌐

INTERVJUPERSONER SÖKES

Nu under våren skriver jag en kandidatuppsats om något som ligger mig varmt om hjärtat, nämligen lärare liv och leverne. Syftet är att undersöka hur gymnasielärare upplever sitt arbete i förhållande till sitt privatliv. Hur påverkar arbetet dina privata relationer och hur påverkar dina privata relationer ditt arbete?

För att ta reda på detta behöver jag gymnasielärare som kan tänka sig att ställa upp på en cirka timmes lång intervju. Är det du eller känner du någon som kan tänka sig att berätta om sitt liv och arbete, hör av dig så skickar jag mer information. Tacksam för all hjälp! (Dela gärna).

Vänligen Jenny

Gilla Kommentera Dela

Jenny Johansen
läst kl. 21:11 · 🌐

facebook.com

Örebro, 2022-04-05

**Till dig som är gymnasielärare
Information och förfrågan om deltagande i intervjustudie**

Hej!

Du har anmält ditt intresse för att delta i min studie om hur arbetet som gymnasielärare påverkar ens privata relationer och hur de relationer man har i privatlivet (partner, barn, föräldrar, vänner) påverkar hur man upplever sitt arbete. Tidigare forskning har framförallt fokuserat på hur grundskolelärare upplever sin arbetssituation i förhållande till det privata livet och därför hoppas jag att den här studien kan bidra till ökad kunskap om gymnasielärares liv och leverne.

Syftet är att undersöka hur gymnasielärare upplever att arbete inom offentlig sektor påverkar deras nära relationer och den tid de har att lägga på dem respektive hur lärares nära relationer påverkar deras upplevelser av arbetssituationen.

Det är helt frivilligt att medverka i studien och du kan när som helst avbryta din medverkan. Intervjun beräknas ta ungefär en timme och den kommer att spelas in och transkriberas och insamlad data kommer endast användas för forskningsändamål. Materialet från intervjuerna kommer att hanteras och behandlas konfidentiellt och det kommer att förvaras så att ingen obehöriga kommer att kunna ta del av det. Inga enskilda personer eller skolor kommer att kunna identifieras i arbetet.

Intervjuerna sker via Teams, Zoom eller Messenger/telefon (vilket som passar dig bäst).

För mer information eller frågor kring studien, kontakta mig.

Vänligen Jenny Johansen,
sociologistudent vid Lunds universitet
mejladress: xxx
070x-xxxxxxx

Handledare:
Jan-Olof Nilsson
Universitetslektor, sociologi, Lunds universitet
Mejladress: xxx

Bilaga 3

Intervjuguide

Påminnelse om att deltagandet är frivilligt. Att syftet är att undersöka hur gymnasielärare upplever att deras arbete och privatliv påverkas av varandra. Intervjun spelas in och kommer sedan transkriberas. Dina uppgifter kommer hanteras konfidentiellt och ditt namn eller din arbetsplats kommer inte skrivas ut i arbetet.

Bakgrundsfrågor:

1. Kan du berätta lite om dig själv?
2. Hur länge har du jobbat som lärare?
3. Vilka ämnen undervisar du i?
4. Vad var det som gjorde att du blev lärare?
5. Har du någon gång funderat på att göra någonting annat än att vara lärare?
6. Hur ser din familjesituation ut?

Syn på arbetslivet:

7. Hur skulle du beskriva ditt arbetsliv?
8. Vad innebär det för dig att vara gymnasielärare?
9. I vilken situation du känner dig mest som en gymnasielärare?
10. I hur stor utsträckning identifierar du dig som pedagog?
11. I vilken utsträckning jobbar du tillsammans med andra respektive själv?
12. Hur skulle du beskriva en vanlig arbetsdag?
13. Hur förhåller du dig till ramarbetstiden respektive den så kallade förtroendearbetstiden?
14. Hur skulle dina närstående beskriva ditt jobb?

Relationer:

15. Vilka är dina viktigaste relationer i arbetet?
16. Vilka är dina viktigaste relationer utanför arbetet?

Syn på privatliv:

17. Hur skulle du beskriva ditt liv utanför jobbet?
18. Vad är viktigt för dig i ditt privata liv?
19. I vilken utsträckning är du tillsammans med andra respektive för dig själv i ditt privatliv?
20. Hur mycket av din tid ägnas åt familj, vänner, för dig själv?
21. Vilken stöttning har du av människor i ditt liv? Vilka är mest stöttning?
22. Hur vanligt är att du pratar om någonting kopplat till jobbet i ditt privatliv?
23. Upplever du att du har kontroll på hur mycket tid du lägger på jobb respektive fritid?

Pauser:

24. Hur ofta kan du ta pauser på jobbet? Tar ni pauser tillsammans på arbetsplatsen eller är det individuellt?
25. Vad pratar ni om under gemensamma pauser på arbetsplatsen?
26. När du har pauser, var tar du dem? Är det en plats där du kan vara ifred?

Påverkan arbetsroll, privatroll:

27. Påverkar din privatroll din yrkesroll? Hur i så fall?
28. Påverkar din yrkesroll din privatroll? Hur i så fall?
29. I vilken utsträckning skulle du säga att du tar med dig jobbet hem?
30. Hur påverkar ditt arbete ditt känsloliv?
31. Drömmer du om jobbet?
32. Har du någon gång varit sjukskriven på grund av ditt arbete?
33. Hur påverkar din relation till dina kollegor dig?
34. Hur påverkar din relation till din chef dig?
35. Hur påverkar din relation till de elever du har dig?

Finns det något annat som jag missat att fråga om?

Får jag återkomma om jag kommer på någon fråga som missats eller om något är oklart?

Om du vill att jag skickar det färdiga arbetet till dig sedan gör jag givetvis det.